

Vammaispalvelulain mukaisten erityispalvelujen myöntämisen perusteet 1.1.2026 alkaen

**Tulevaisuuslautakunta
13.11.2025**

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Valmennus.....	5
3 Erityinen osallisuuden tuki.....	8
4 Tuettu päätöksenteko	9
5 Vaativa moniammatillinen tuki	11
6 Asumisen tuki	12
7 Lapsen asumisen tuki.....	15
8 Esteettömän asumisen tuki.....	17
8.1 Esteettömän asumisen tuen toteuttaminen.....	20
9 Lyhytaikainen huolenpito	21
9.1 Aamu- ja iltapäivätoiminnan ja koulujen loma-aikojen hoidon järjestäminen lyhytaikaisena huolenpitona	22
10 Vammaisen henkilön päivätoiminta.....	23
11 Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta.....	24
12 Taloudellinen tuki.....	26
12.1 Taloudellisena tukena korvattavat tekniset ratkaisut ja välineet	26
12.2 Taloudellinen tuki auton tai muun kulkuneuvon hankintaan ja muutostöihin	27
13 Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa elävälle	30
14 Muut palvelut ja tukitoimet	31
15 Siirtymäsäännökset	32

1 Johdanto

Vammaispalvelulaki (675/2023) on tullut voimaan 1.1.2025 (jatkossa VpL). Lain tavoitteena on tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä turvata yksilöllisen tarpeen mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain, varhaiskasvatuslain, perusopetuslain tai muun ensisijaisen lain perusteella. Palveluiden järjestäjän on huolehdittava, että vammaisen henkilön eri lakeihin perustuvat palvelut muodostavat tämän lain tarkoitusta toteuttavan yhtenäisen kokonaisuuden.

Vammaispalvelulain mukaisia erityispalveluja järjestetään vammaiselle henkilölle, jos hän täyttää vammaispalvelulain soveltamisalassa määritellyt kriteerit ja palvelukohtaiset myöntämiskriteerit. Vammaispalvelulakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Vammaispalvelulain perusteella järjestetään palveluja vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole vammaisen henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain 4 ja 5 §:ssä.

Asiakkaan palveluja koskevan päätöksenteon perusteena on palvelutarpeen arviointi ja tarvittaessa asiakassuunnitelma. Päätökset perustellaan yksilöllisesti huomioiden asiakkaan kokonaistilanne.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen (jatkossa Pohde) vammaispalvelulain mukaiset erityispalvelujen myöntämisen perusteet sisältää tiedot palvelusta, järjestämistavasta, asiakasryhmästä ja palvelun myöntämisen edellytyksistä. Myöntämisen perusteet tulevat voimaan 1.1.2026 alkaen ja ovat voimassa toistaiseksi.

Pohteella on erilliset myöntämisen perusteet vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen apuun ja liikkumisen tukeen.

Vammaispalvelulain mukaiset erityispalveluiden myöntämisen perusteiden laadinnassa on huomioitu YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteet. Lisäksi lähteenä on käytetty lainsäädäntöä, lain valmistelun esitöitä, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vammaispalveluiden käsikirjaa sekä Tapio Rädyn (2024) Uusi vammaispalvelulaki -teosta.

2 Valmennus

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta (VpL 7 §, 8 §), jos hän tarvitsee tukea oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja taikka toimiakseen elämässään tapahtuvassa muutostilanteessa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen. Edellytyksenä on lisäksi, että vastaavaa valmennusta ei ole mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena. Valmennus täydentää sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta niissä tilanteissa, joissa sen avulla ei voida järjestää vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden sopivia palveluita.

Valmennus vastaa tuen tarpeeseen, joka ei ole pysyvä tai pitkäaikainen. Pysyvään tai pitkäaikaiseen tuen tarpeeseen tulee vastata muilla palveluilla kuin valmennuksella. Valmennuksella on tarkoitus ehkäistä pidempiaikaista tuen tarvetta. Määräaikainen palvelu myönnetään enintään vuodeksi kerrallaan, jonka jälkeen palvelun tarve arvioidaan uudelleen.

Valmennuksen avulla on esimerkiksi mahdollista harjoitella itsenäistä asumista tai julkisen joukkoliikenteen käyttöä tavoitteena itsenäinen liikkuminen. Jos vammaisella henkilöllä on sellaisia asioita, joita hän ei voi valmennuksenkaan avulla oppia, näiden asioiden tukemiseksi on järjestettävä pysyväksi tarkoitettua palvelua, kuten asumisen tukea, henkilökohtaista apua tai erityistä osallisuuden tukea.

Valmennus on tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu, johon sisältyy:

1. tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelu,
2. viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus,
3. vammaisen henkilön toimintakyvyn, toimintaympäristön tai perhetilanteen muuttuessa taikka muissa vastaavissa elämän muutostilanteissa annettava tuki.

Itsenäisessä elämässä tarvittavilla taidoilla tarkoitetaan taitoja, joita henkilö tarvitsee kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa, teknisten laitteiden ja digisovellusten käytössä, ympäristön hahmottamisessa ja liikkumisessa erilaisissa toimintaympäristöissä, ajan hahmottamisessa, kodinhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa, asioinnissa, rahankäytössä tai muissa vastaavissa toiminnoissa.

Kommunikaatiolla tarkoitetaan taitoa välittää ja vastaanottaa viestejä, ilmaista itseään ja esittää mielipiteitä. Vuorovaikutuksella taas tarkoitetaan vastavuoroista yhdessä kommunikoimista, ajatusten vaihtamista toisten ihmisten kanssa. Sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelua järjestetään myös osana itsenäisessä elämässä tarvittavien taitojen harjoittelua vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan.

Teknisten laitteiden ja digisovellusten käytön valmennus voi sisältää ohjausta ja tukea esimerkiksi tietokoneen tai älypuhelimien käyttämiseen sekä näiden laitteiden käytön harjoittelua. Erilaiset tekniset laitteet ja digisovellukset kuuluvat tavanomaiseen elämään.

Ympäristön hahmottaminen ja liikkuminen erilaisissa toimintaympäristöissä voi sisältää ohjausta, tukea ja harjoittelua toimimiseen vieraassa ympäristössä, esimerkiksi oikean paikan löytämisessä. Valmennus voi sisältää myös julkisen joukkoliikenteen käyttämisen opettelu tai harjoittelua. Liikkumistaidon ohjaus on yksi valmennuksen muoto.

Viittomakielen opetus ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus: Puhetta tukevalla ja korvaavalla kommunikoinnilla tarkoitetaan viestintää, jossa käytetään esimerkiksi kuvia tai tukiviittomia. Viittomakielen opetus ja erilaisten vaihtoehtojen kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus voi tulla valmennuksena kyseeseen, kun se ei kuulu terveydenhuollon lääkinällisen kuntoutuksen vastuulle.

Puhevammaiselle henkilölle ja hänen perheelleen ja muille hänelle läheisille henkilöille voidaan myöntää kommunikaatio-ohjausta valmennuksena pääsääntöisesti sen jälkeen, kun vammaiselle henkilölle on lääkinällisenä kuntoutuksena määritelty soveltuva kommunikaatiokeino tai kommunikoinnin apuväline. Valmennuksena annettava kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus ei korvaa puheterapeutin antamaa puheterapiaa tai ohjausta eikä lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvaa kommunikoinnin apuvälinearviointia tai apuvälinepalveluita.

Valmennus elämänmuutostilanteissa voi liittyä useisiin eri tilanteisiin esimerkiksi toimintakyvyn muuttumiseen juuri vammautumisen jälkeen, muutoksiin toimintaympäristössä tai perhetilanteessa tai muu vastaava elämänmuutos esimerkiksi päiväkodin, koulun tai opiskelun aloitus.

Vammaisella lapsella on oikeus saada valmennusta silloin, kun kyseessä ei ole lapsen ikään ja kehitysvaiheeseen liittyvä tavanomainen taitojen opettelu tai kun näiden taitojen oppiminen on

viivästynyt lapsen vamma vuoksi. Valmennuksen avulla lapsi tai nuori voi esimerkiksi harjoitella itsenäistymiseen tarvittavia taitoja, joiden oppimiseen hän tarvitsee vammansa vuoksi ikä- tai kehitysvaiheeseensa nähden olennaisesti tavanomaista enemmän tukea. Edellytyksenä on tällöin, ettei vammaisen henkilö voi muissa palveluissa saada tätä tukea.

Pohteen on järjestettävä osana vammaisen henkilön omaa valmennusta hänen perheelleen ja muille hänelle läheisille henkilöille viittomakielen opetusta ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytön ohjausta sekä valmennusta vammaisen henkilön elämän muutostilanteiden tukemiseksi, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Valmennus on subjektiivinen oikeus vammaisen henkilön perheelle ja muille läheisille. Valmennus voi liittyä myös tilanteeseen, jossa perheeseen on syntynyt vammaisen lapsi.

Vammaisen henkilön perheelle tai muille hänelle läheisille henkilöille järjestettävä muu valmennus on määrärahasidonnaista. Muulla valmennuksella tarkoitetaan valmennusta, joka ei ole viittomakielen opetusta ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytön ohjausta tai valmennusta vammaisen henkilön elämänmuutostilanteissa. Perhe ja muut läheiset henkilöt voivat myös osallistua vammaiselle henkilölle itselleen annettavaan valmennukseen.

Perheellä ja muilla vammaiselle henkilölle läheisillä henkilöillä tarkoitetaan vammaisen lapsen vanhempia, samassa taloudessa asuvia sisarusia sekä avio- tai avopuolisoita. Läheisiä henkilöitä voivat olla myös eri taloudessa asuvat vanhemmat, isovanhemmat sekä sisarukset ja muut henkilöt, jotka ovat läheisesti ja tiiviisti mukana vammaisen henkilön elämässä. Läheisiä henkilöitä voivat olla yksittäistapauksissa erityisen harkinnan mukaisesti viranomaisasemassa olevat esimerkiksi päiväkodin, koulun tai opiskelupaikan henkilökunta. Ratkaisevaa on se, että henkilöt tosiasiallisesti ovat läheisessä ja tiiviissä vuorovaikutussuhteessa vammaisen henkilön kanssa.

Valmennusta voidaan antaa henkilökohtaisena tai ryhmässä toteutettavana palveluna taikka muiden palveluiden osana. Valmennusta antaville henkilöille ei ole yleisiä pätevyysvaatimuksia. Palvelua toteuttavilla henkilöillä on kuitenkin oltava kulloisenkin vammaisen henkilön valmennuksen tavoitteiden, sisällön ja toteutustavan edellyttämä osaaminen. Osana valmennusta on mahdollista harjoitella esimerkiksi julkisen liikenteen käyttöä, kun palvelua ei voida myöntää liikkumisen tukena. Valmennuksen toteuttaminen voi edellyttää myös muiden

matkojen tekemistä osana palvelua. Tällaiset palvelun sisällön toteuttamiseksi tarpeelliset matkat sisältyvät valmennukseen. Valmennukseen ei sen sijaan sisälly matkoja palvelun toteuttamispaikalle tai pois toteuttamispaikalta.

Palvelut toteutetaan asiakkaan tarpeiden mukaisesti Pohteen omana toimintana tai ostopalveluna erillisten tarjouspyyntöjen mukaisesti. Valmennusta voidaan myöntää asiakkaan tarpeen mukaisesti yksilö- ja ryhmävalmennuksena sekä etävalmennuksena.

3 Erityinen osallisuuden tuki

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea (VpL 12 §, 13 §), jos hän tarvitsee yksilöllisesti toteutettua toisen henkilön tukea voidakseen päästä vuorovaikutukseen ja osallisuuteen muiden ihmisten kanssa tai osallistuakseen vapaa-ajan toimintaan. Erityisen osallisuuden tukea myönnettäessä otetaan huomioon asiakkaan palvelujen kokonaisuus ja yksilöllinen tilanne, esimerkiksi ohjauksen määrä asumispalveluissa ja asiakkaan muut osallisuutta tukevat palvelut.

Erityisen osallisuuden tuen tarkoitus on, että myös ne vammaiset henkilöt, joiden osallisuutta ei voida tukea henkilökohtaisella avulla, voivat saada tarvitsemansa erityisen osallisuuden tuen. Henkilökohtaisessa avussa lähtökohtana on, että vammaisen henkilö ohjaa avustajaa, kun taas erityinen osallisuuden tuki sisältää vammaisen henkilön tarvitseman vahvankin ohjauksen toiselta henkilöltä. Vammaisen henkilö ei voi saada samaan aikaan henkilökohtaista apua ja erityistä osallisuuden tukea. Erityinen osallisuuden tuki on tarkoitettu vain niille vammaisille henkilöille, joiden osallisuuden toteutuminen ja tukeminen on erityisen haastavaa. Usein kyseessä ovat henkilöt, joilla on kommunikaation ja vuorovaikutuksen ongelmia ja käyttäytymisen haasteita. Erityinen osallisuuden tuki sisältää vammaisen henkilön tarvitseman vahvankin ohjauksen toiselta henkilöltä. Tuen saamisen edellytys ei ole, että vammaisella henkilöllä on valmiina tiedossa asioita, joita hän haluaa tehdä.

Erityinen osallisuuden tuki on tarkoitettu ensisijaisesti kodin ulkopuolisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden tukemiseen. Silloin, jos vammaisen henkilö osoittaa mieluummin haluavansa viettää

aikaa kotona tai hänen ei ole vammasta tai sairaudesta johtuvan syyn vuoksi hyvä lähteä kodin ulkopuolelle, erityistä osallisuuden tukea tulee myöntää myös omaan kotiin.

Erityisen osallisuuden tuen määrä

- vähintään 10 tuntia kuukaudessa vuonna 2025,
- vähintään 20 tuntia kuukaudessa vuonna 2026,
- vähintään 30 tuntia kuukaudessa vuoden 2027 alusta lähtien, ellei hän hae tätä pienempää tuntimäärää.

Erityistä osallisuuden tukea antaa ensisijaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu ammattihenkilö taikka muun soveltuvan tutkinnon suorittanut henkilö. Muu soveltuva tutkinto voi olla esimerkiksi kasvatustieteen, liikunnan tai taiteen alan tutkinto, josta olisi hyötyä vammaisen henkilön osallisuuden tukemisessa.

Tukea antavalla henkilöllä pitää kuitenkin aina olla sellainen osaaminen, joka vastaa vammaisen henkilön yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö tai muun soveltuvan tutkinnon suorittanut henkilö on yleensä soveltuva tehtävään. Toissijaisesti erityistä osallisuuden tukea antaa muuten osaamisensa puolesta tehtävään soveltuva henkilö, joka pystyy vastaamaan vammaisen henkilön tarpeisiin.

Erityisen osallisuuden tukea järjestetään Pohteella toimeksiantosopimuksella, omana palveluna ja ostopalveluina erillisten tarjouspyyntöjen perusteella.

4 Tuettu päätöksenteko

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erillisenä palveluna toteutettavaa tuettua päätöksentekoa (VpL 14 §, 15 §), jos hän tarvitsee tukea voidakseen tehdä omaa elämäänsä koskevia merkittäviä päätöksiä. Merkittävillä päätöksillä ei tarkoiteta jokapäiväiseen elämään kuuluvia päätöksiä. Muissa kuin merkittävissä päätöksentekotilanteissa vammaisen henkilön päätöksentekoa tuetaan hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan osana vammaispalvelulain perusteella järjestettäviä

palveluita silloin, kun se soveltuu palvelun luonteeseen. Pieniin, arkisiin päätöksiin ei ole oikeutta saada erillistä tuetun päätöksenteon palvelua. Sen sijaan eri palveluissa työskentelevien on toimittava siten, että henkilö saa tukea arjen valintatilanteissa.

Tilanteita, joihin saattaisi liittyä merkittävää päätöksentekoa, voivat olla esimerkiksi oma tai läheisen vakava sairastuminen, elämän suuret taitekohdat, kuten koulun alkaminen, opiskelu- tai työpaikan valinta, suuret muutokset perheessä taikka muutto pois lapsuudenkodista tai toiselle paikkakunnalle.

Tilanne saattaa muodostua päätöksenteon kannalta merkittäväksi myös silloin, jos kyseessä on eturistiriitatilanne vammaisen henkilön läheisten tai hänen kanssaan työskentelevien henkilöiden kanssa. Päätöksen merkittävyyttä tulee arvioida kyseessä olevan tilanteen mukaan ja lisäksi vammaisen henkilön näkökulmasta yhdessä vammaisen henkilön kanssa.

Tuetun päätöksenteon tarkoituksena on tukea vammaista henkilöä päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Tuettuun päätöksentekoon ei kuulu asioista päättäminen vammaisen henkilön puolesta eikä tukihenkilö saa ottaa kantaa tai vaikuttaa asioihin, joista päättämiseen hän antaa tukea vammaiselle henkilölle. Tuettuun päätöksentekoon kuuluu vammaisen henkilön oikeus tehdä myös objektiivisesti katsottuna huonoja päätöksiä.

Jos vammaisen henkilö on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka eivät muuten tule asianmukaisesti hoidettua, hänelle on haettava holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja. Näissä tilanteissa tuettu päätöksenteko ei ole riittävä palvelu.

Koska tarvittavaa tuetun päätöksenteon tarkkaa määrää ja kestoja saattaa olla vaikea arvioida, voi tuntimäärän päätökseen arvioida joustavasti, kuitenkin enintään 30 tuntia päätöksen voimassaolon ajalle. Tuetun päätöksenteon päätös tehdään määräaikaisena, enintään neljän kuukauden ajalle kerrallaan.

Päätöksenteon tukea antavalta henkilöltä ei edellytetä tiettyä koulutusta, vaan vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet määrittävät vaadittavan osaamisen. Asiakkaan omatyöntekijän on kuitenkin varmistettava, että tukihenkilö ymmärtää tuetun päätöksenteon tarkoituksen, hänellä on

vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävä osaaminen ja hän on riippumaton suhteessa päätöksenteon kohteena olevaan asiaan. Vammaisen henkilön perheenjäsen ei voi lähtökohtaisesti toimia tukihenkilönä.

Pohteella palvelu toteutetaan omana toimintana ja toimeksiantosopimuksella.

Toimeksiantosopimuksessa määritellään palveluntarjoajan ja Pohteen välillä tehtävän sisältö, toimeksiannon kesto, korvaus palveluista sekä muut olennaiset ehdot ja vastuut, jotka liittyvät toimeksiantoon.

5 Vaativa moniammatillinen tuki

Vaativa moniammatillinen tuki (VpL 16 §) on tarkoitettu asiakkaille, joiden tuen tarve vaatii useiden eri alojen asiantuntemusta. Vaativaa moniammatillista tukea voidaan myöntää vammaiselle henkilölle, häntä tukeville läheisille sekä hänen kanssaan läheisesti työskenteleville ammattilaisille haastaviin tilanteisiin, jotka edellyttävät erityistä ammatillista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä. Vaativa moniammatillinen tuki on sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yhteistyössä toteuttama palvelukokonaisuus vammaisen henkilön kommunikoinnin, vuorovaikutuksen, itsemääräämisoikeuden tai osallisuuden turvaamiseksi sekä vammaisen henkilön haastavan käyttäytymisen syiden selvittämiseksi ja ongelmien ratkaisun löytämiseksi vaativissa tilanteissa.

Vaativaa moniammatillista tukea voidaan myöntää vammaiselle henkilölle, jos:

1. hänen osallisuutensa taikka itsemääräämisoikeutensa tai muiden perusoikeuksiensa toteutumisen tukeminen edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja yhteistyötä;
2. hänellä on vaikeita vammaan liittyviä kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita, joiden takia hänen tai muiden henkilöiden ihmisarvo, terveys tai turvallisuus on uhattuna; tai
3. hänen perusoikeuksiinsa kohdistuvien rajoitustoimenpiteiden käytön taustalla olevien syiden selvittäminen ja rajoitustoimenpiteiden käytön ennaltaehkäisy ja vähentäminen edellyttävät moniammatillista tukea.

Vaativaa moniammatillista tukea voidaan myöntää asiakkaan haastavaan tilanteeseen, joissa yksittäiset palvelut tai yksittäisen ammattilaisen tuki eivät riitä vastaamaan asiakkaan tuen tarpeeseen. Vaativa moniammatillinen tuki voi pitää sisällään useita eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita esimerkiksi konsultaatiota, arviointi- ja tutkimusjaksoja, terveydenhuollon tutkimuksia sekä erityishuoltoa.

Vaativan moniammatillisen tuen palvelukokonaisuuden tarkoituksena on eri ammattihenkilöiden tiiviillä yhteistyöllä ennaltaehkäistä vammaisen henkilön haastavaa käyttäytymistä, etsiä keinoja rajoitustoimenpiteiden välttämiseksi ja vähentämiseksi sekä ennaltaehkäistä erilaisia vaikeita käyttäytymisen ongelmia. Vaativaa moniammatillista tukea voidaan toteuttaa asiakkaan omassa toimintaympäristössä ja joissain erityisen vaativissa tilanteissa palvelu järjestetään vaativan moniammatillisen tuen yksikössä. Vaativan moniammatillisen tuen myöntäminen ei edellytä päätöstä erityishuollosta.

Hyvinvointialueella on oltava alueella tarvittava määrä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiä, joissa on riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista varten. Tarvittavat ryhmän asiantuntijat määräytyvät vammaisen henkilön yksilöllisen tuen tarpeen ja tilanteen vaativuuden mukaan.

OYS Konstissa toimii vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä, joka toteuttaa vaativaa moniammatillista tukea kuntoutusosaston ja avopalvelun asiakkaille. Alueilla toimii vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiä (nimetyt Imo -työryhmät), jotka toteuttavat vaativaa moniammatillista tukea vaativille, ympärivuorokautisille palveluasumisyksiköille.

6 Asumisen tuki

Asumispalveluja voidaan järjestää sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja vammaispalvelulain (675/2023) perusteella. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia palveluita sosiaalihuoltolain perusteella.

Sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen, yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen. Sosiaalihuoltolain mukaisista asumispalveluista tehdään palvelupäätökset perhe- ja sosiaalipalveluissa sekä ikäihmisten palveluissa, jos asiakkaalla ei ole vammaispalveluiden asiakkuutta. Pohteella on asiakasryhmäkohtaisia myöntämisen perusteet sosiaalihuoltolain mukaisiin asumispalveluihin. Sosiaalihuoltolain mukaisista asumispalveluista asiakas maksaa asiakasmaksulain ja -asetuksen sekä Pohteen päättämän asiakasmaksun mukaisesti.

Sosiaalihuoltolain mukaista tilapäistä asumista (21 §) järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista, kiireellistä apua. Tuetulla asumisella (21 a §) tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella.

Yhteisöllisellä asumisella (21 b §) tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Yhteisöllisen asumisen järjestämisen perusteena on, että henkilön toimintakyky on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi.

Ympärivuorokautisella palveluasumisella (21 c §) tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa. Ympärivuorokautista palveluasumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa, joiden järjestäminen kotihoitona, omaishoitona, perhehoitona tai muulla tavalla ei ole mahdollista tai asiakkaan edun mukaista. Ympärivuorokautista palveluasumista järjestetään henkilön tarpeen mukaan pitkäaikaisesti tai lyhytaikaisesti. Lyhytaikainen palveluasuminen voi olla tilapäistä tai säännöllisesti toistuvaa.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea (VpL 18 §), jos hän tarvitsee apua tai tukea voidakseen hoitaa päivittäiset toimensa. Asumisen tuen tarve edellyttää välttämätöntä tuen tarvetta, joka voi olla jatkuvaa ja runsasta tai vähäisempää. Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan toimia, joita ihmiset elämässään tekevät joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti tietyin

väliajoin. Avun tarve, joka liittyy pelkästään esimerkiksi viikko- tai suursiivoukseen, lumenluontiin tai asunnon remontointiin ei sellaisenaan oikeuta asumisen tukeen.

Asumisen tuen tarkoitus on, että vammaisen henkilö voi asua mahdollisimman itsenäisesti silloinkin, kun hän tarvitsee apua tai tukea asumisessa. Asumisen tuki sisältää tarvittavan avun ja tuen päivittäisissä toimissa, vuorovaikutuksessa, osallisuudessa sekä niissä itsehoitoa vastaavissa toimenpiteissä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon ja pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon.

Asumisen tukeen ei lähtökohtaisesti kuulu asuntoa. Poikkeuksen tästä muodostaa asumisen tuen toteuttaminen ryhmämuotoisena asumisena, jossa asunto kuuluu asumisen tuen kokonaisuuteen, vaikka se voidaan vuokrata erilliseltä vuokranantajalta.

Asumisen tuen palvelujen tulee liittyä asumiseen ja edesauttaa vammaisen henkilön itsenäistä selviytymistä kotona. Jos esimerkiksi kotisairaanhoidoa annetaan muussa tarkoituksessa kuin kotona selviytymisessä, ei kyse ole asumisen tukeen liittyvästä palvelusta ja palvelusta voidaan periä asiakasmaksu.

Kun asumisen tukeen sisältyy itsehoitoon rinnastettavia toimia, terveydenhuollon vastuulla on vammaisen henkilön, henkilökohtaisen avustajan, omaishoitajan tai muun palvelua toteuttavan henkilön perehdyttäminen ja ohjaaminen tehtävässä. Ohjauksen tarve ja toteutus riippuvat kyseessä olevista toimenpiteistä, vammaisen henkilön yksilöllisistä tarpeista sekä muista tilannekohtaisista tekijöistä.

Asumisen tukeen on liitettävä tarvittaessa sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain tai muiden lakien perusteella kotiin järjestettäviä palveluita siten, että ne muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden. Esimerkiksi sosiaalihuoltolain perusteella järjestettävä kotihoito ja sosiaaliohjaus. Asumisen tukea täydentävät tarvittaessa esimerkiksi kotisairaanhoido sekä henkilön tarvitsemat muut terveydenhuollon palvelut. Asumisen tuessa vastuu terveydenhuollon palveluiden sisällöstä ja niiden toteuttamisesta on kuitenkin aina terveydenhuollon viranomaisilla.

Jos kotiin annettavat palvelut sisältyvät asumiseen tukeen, ovat ne palvelut maksuttomia esimerkiksi asumisen tukeen liittyvä kotihoito, kotisairaanhoido tai turvapalvelut. Kun kotihoito on

osa asiakkaalle myönnettyä palvelukokonaisuutta asumisen tuki omaan kotiin, palvelu on asiakkaalle maksutonta.

Asumisen tuki voidaan toteuttaa esimerkiksi henkilökohtaisen avun, asumisen tuen työntekijöiden, perhehoidon, sosiaalihuoltolain mukaisten tukipalvelujen, lapsiperheiden kotipalvelun tai kotihoidon avulla taikka näitä yhdistelemällä. Asumisen tuen kokonaisuuteen voi kuulua myös omaishoidon tuki. Asumisen tuki on mahdollista toteuttaa myös eri toteuttamistapoja yhdistelemällä.

Vammaispalvelulain perusteella myönnetty asumisen tuki on asiakkaalle maksutonta. Asiakas maksaa ateriat, asumisen kustannukset ja mahdollisen ylläpidon.

Pohteella asumisen tukea järjestetään omana toimintana ja ostopalveluna. Palvelusetelillä järjestetään henkilökohtaista apua ja kotihoitoa.

7 Lapsen asumisen tuki

Lapsen asumisen tuen palveluita (VpL 19 §, 20 §, 21 §) järjestetään ensisijaisesti lapsen omaan kotiin, jossa hän asuu perheensä kanssa. Lapsen ja perheen tarvitsemia palveluita on järjestettävä tarvittaessa vuorokaudenajasta riippumatta.

Lapsen kotona asuminen on turvattava riittäväillä, lapsen ja perheen tarpeiden mukaisilla, vammaispalvelulain ja muiden lakien perusteella kotiin järjestettävillä palveluilla ja tuella. Asumisen tukeen on liitettävä tarvittaessa sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain tai muiden lakien perusteella kotiin järjestettäviä palveluita siten, että ne muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden.

Jos kotiin järjestetystä yksilöllisestä avusta ja tuesta huolimatta lapsen ei ole mahdollista asua kotona perheensä kanssa, lapsen asuminen voidaan järjestää kodin ulkopuolella. Lapsen asuminen kodin ulkopuolella on mahdollista, jos nämä kriteerit täyttyvät:

- lapsen ei ole mahdollista asua kotona perheensä kanssa kotiin järjestettyjen palveluidenkaan turvin,

- palvelun järjestäminen ei perustu lastensuojelun tarpeeseen,
- lapsen huoltajat antavat palvelun järjestämiseen suostumuksensa,
- lapsen mielipide on selvitetty ja
- on arvioitu, miten asumisen tuki voidaan järjestää lapsen edun mukaisesti.

Lapsen asuminen voidaan toteuttaa muualla kuin lapsen oman perheen kanssa vain, jos kotiin järjestettävät palvelut eivät ole riittäviä huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi, jos lapsi tarvitsee niin erikoistunutta ja vaativaa hoitoa ja huolenpitoa, ettei sitä voida kattavienkaan palveluiden turvin järjestää kotiin.

Lapsen asumisen tuen järjestämisen kodin ulkopuolella tulee perustua vammasta johtuvaan avun ja tuen tarpeeseen, johon ei ole mahdollista vastata kotiin järjestettävillä palveluilla. Lapsen asumisen tuen järjestäminen kodin ulkopuolella ei voi perustua lastensuojelun tarpeeseen. Lastensuojelun tarpeessa olevan lapsen palvelut järjestetään lastensuojelulain perusteella. Vammaisella lapsella on muiden lasten kanssa yhdenvertainen oikeus lastensuojelun palveluihin silloin, kun edellytykset lastensuojelun palveluiden järjestämiselle tai toimenpiteiden toteuttamiselle täyttyvät. Jos tuen tarve johtuu esimerkiksi siitä, että lapsen terveys tai kehitys vaarantuu kasvuolosuhteiden tai lapsen oman käyttäytymisen vuoksi, on tuen tarpeeseen vastattava lastensuojelulain mukaisilla palveluilla ja tukitoimilla.

Huolimatta asumisen tuen järjestämisestä kodin ulkopuolella päätösvalta lapsen asioista säilyy aina huoltajilla. Palvelun toteuttamisen aikana lapsen huoltajilla on siten lapsen huoltolain mukaisesti oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, koulutuksesta, asuinpaikasta, harrastuksista sekä muista henkilökohtaisista asioista.

Lapsen asuminen muualla kuin oman perheensä kanssa voidaan järjestää perhehoitona tai enintään seitsemän lapsen ryhmäkodissa. Ryhmäkodin kokoa koskevasta rajoituksesta voidaan poiketa vain, jos lapsen etu sitä edellyttää.

Kodin ulkopuolella asuvan lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja opetukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa sekä oppivelvollisuuslaissa. Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava, miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa, oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu koulutus tai muu opetus järjestetään lapsen asuessa kodin ulkopuolella. Päätöksen perusteluvelvollisuutta korostaa se, että asumisen tuen järjestämisen

kodin ulkopuolella tulee olla viimesijainen keino ja lapsen edun mukainen ratkaisu. Tämän vuoksi päätöksessä on muun ohella perusteltava, millä tavoin asuminen muualla kuin perheen kanssa vastaa lapsen avun ja tuen tarpeeseen ja se, miksi asuminen oman perheen kanssa kotiin annettujen palveluiden ja tuen avulla ei ole mahdollista.

8 Esteettömän asumisen tuki

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada kohtuullinen tuki esteettömään asumiseen (VpL 22 §, 23 §), jos vamman tai sairauden aiheuttama toimintarajoite estää asumisen omassa kodissa ilman esteettömän asumisen tukea. Esteettömän asumisen tuen myöntämisen edellytyksenä on, että se lisää mahdollisuuksia toimia itsenäisesti.

Hyvinvointialueen on järjestettävä esteettömän asumisen tukea:

- asunnon muutostöihin;
- esteiden poistamiseen asunnon välittömästä lähiympäristöstä;
- esteettömän asumisen mahdollistaviin välineisiin ja muihin teknisiin ratkaisuihin ja
- esteettömän asumisen suunnitteluun.

Asunnon muutostöitä ovat esimerkiksi ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, tasoerojen poistaminen asunnossa sekä asunnon eri tilojen, kuten wc:n ja kylpyhuoneen, välttämättömän rakenteellisen ja toiminnallisen esteettömyyden toteuttaminen. Asunnon muutostöihin voi kuulua myös valaistukseen, akustiikkaan ja kontrastipintoihin liittyviä korjauksia tai vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiä materiaali muutoksia. Lisäksi kyseeseen tulevat asumisturvallisuutta lisäävät välttämättömät muutostyöt, kuten hälytyslaitteet, paloturvallisuuden lisääminen ja siihen liittyvät tekniset ratkaisut, kuten liesivahdit sekä piha-alueen turvallisuutta lisäävät ratkaisut. Pesutilojen yhteydessä korvattavaksi voivat tulla myös asunnossa olevan saunan välttämättömät muutostyöt.

Esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä tarkoittaa toimia, jotka ovat välttämättömiä, jotta vammaisen henkilö pääsee esteettä asuntoonsa ja sieltä pois sekä voi käyttää turvallisesti asuntoonsa liittyvää piha-aluetta. Asunnon välittömässä läheisyydessä tehtävät

muutostyöt turvaavat myös mahdollisuuden käyttää asunnon parveketta ja asuinrakennuksen yhteiskäytössä olevia tiloja.

Esteettömän asumisen mahdollistavia välineitä tai muita teknisiä ratkaisuja ovat yksittäiset päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä elämässä kotona tarvittavat laitteet. Lisäksi näitä ovat laaja-alaisesti vammaisen henkilön itsenäistä elämää omassa kodissaan mahdollistavat tekniset ja kehittyvän teknologian mukanaan tuomat ratkaisut. Edellytyksenä välineiden ja teknisten ratkaisujen myöntämiselle on, että niiden tarve johtuu vammasta tai sairaudesta. Olennaista on arvioida, edistääkö väline tai tekninen ratkaisu henkilön selviytymistä tavanomaisista elämän toiminnoista.

Korvattavia esteettömän asumisen mahdollistavia välineitä ja muita teknisiä ratkaisuja ovat vanhan vammaispalvelulain aikaisen soveltamiskäytännön mukaisesti muun muassa sähköiset ovipuhelin- ja ovenavausjärjestelmät, kattoon asennettavat henkilönostimet, vammaisen henkilön turvallisuuden vuoksi asennettavat hälytysjärjestelmät ja -laitteet, mukaan lukien optiset tai akustiset hälytysjärjestelmät, kiinteä induktiosilmukka sekä kiinteät merkinanto- ja hälytyslaitteet. Korvattavia ovat myös muut sellaiset kiinteästi asuntoon asennettavat välineet ja muut tekniset ratkaisut, jotka eivät ole terveydenhuollon vastuulle kuuluvia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä tai hoitovälineitä taikka ympäristönhallintajärjestelmiä. Tekniikan ja teknologian kehittymisen myötä sellaiset välineet ja ratkaisut, joihin aiemmin on myönnetty korvausta vammaispalvelulain perusteella, voivat ajan myötä muuttua kaikissa kodeissa tavanomaisiksi ratkaisuiksi.

Esteettömän asumisen tukea on myös mahdollista saada esteettömän asumisen kohtuullisiin suunnittelukustannuksiin sekä asunnon alkuperäiseen tilaan palauttamisesta johtuviin kohtuullisiin kustannuksiin. Asunnon muutostöille tarvitaan aina asunnon omistajan ja isännöitsijän lupa. Pohteella on laadittu lupalomake asunnon muutostöille. Asunnon alkuperäiseen tilaan palauttamisesta johtuvia kustannuksia voidaan korvata esimerkiksi silloin, kun vammaisen henkilö on asunut vuokralla ja vuokranantaja on ennen muutostöiden tekemistä asettanut ehdoksi, että vammaisen henkilön on palautettava asunto muuton yhteydessä sellaiseen tilaan kuin se oli vuokrasuhteen alkaessa. Asunnon mahdollisesta alkuperäiseen tilaan palauttamisesta kirjataan päätökseen. Kun kyseessä on vammaisen henkilön omistusasunto, asunnon alkuperäiseen tilaan palauttamisesta johtuvia kustannuksia ei korvata.

Pohde voi myös antaa esteettömän asumisen mahdollistavia välineitä sekä muita teknisiä ratkaisuja korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi. Tällöin välineet ja tekniset ratkaisut jäävät Pohteen omistukseen. Jos Pohde antaa vammaisen henkilön käyttöön esteettömän asumisen mahdollistavia välineitä tai ratkaisuja, Pohde vastaa kaikista käytön edellyttämistä asennus-, huolto-, korjaus- ja vakuutuskustannuksista. Pohde vastaa myös laitteen tai ratkaisun poistamisesta asunnosta ja asunnon saattamisesta alkuperäiseen kuntoonsa, jos laitteen tai ratkaisun tarve lakkaa.

Peruskorjausluonteiset, asumismukavuuden tai -tason nostamiseen liittyvät tai muut sellaiset kustannukset, jotka syntyvät henkilölle joka tapauksessa toimintarajoitteesta huolimatta, eivät kuulu laissa tarkoitettuun esteettömän asumisen tukeen. Esimerkiksi putkiremontti tai katon uusiminen eivät ole vammaispalvelulain nojalla korvattavia. Jos kuitenkin lisätilan rakentaminen asuntoon on vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen takia välttämätöntä esimerkiksi apuvälineiden säilytyksen tai käytön vuoksi, eikä muuta ratkaisua voida pitää vammaisen henkilön elämäntilanne ja perhesuhteet huomioon ottaen kohtuullisena, voi kohtuullinen korvaus lisätilan rakentamiseen tulla myönnettäväksi lain mukaisena.

Esteettömän asumisen tukea voi saada vakituiseen asuntoon. Vakituinen asunto tarkoittaa asuntoa, jossa henkilö asuu suurimman osan vuotta. Esteettömän asumisen tukea on järjestettävä vuoroasumistilanteissa lapsen virallisen asuinpaikan lisäksi toisen vanhemman asuntoon. Lapsen asuminen katsotaan vuoroasumiseksi, kun lapsi asuu vähintään 40 % kalenterivuodesta lomakaudet ja juhlapyhät mukaan lukien kummankin vanhempansa luona.

Lähtökohtana on, että asumisen tukea tarjoavat palveluyksiköt vastaavat asunnon ja sen lähiympäristön esteettömyydestä ja toimivuudesta. Esteettömän asumisen tukea palveluyksikössä olevaan asuntoon voidaan myöntää, jos henkilön toimintarajoite sitä yksinöisestä ja erityisen painavasta syystä edellyttää.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada esteettömään asumiseen kohtuullinen tuki. Kohtuullisina kustannuksina pidetään lähtökohtaisesti tehtävän muutostyön tai hankittavan laitteen tai teknisen ratkaisun keskimääräistä markkinahintaa. Korvattavissa muutostöissä noudatetaan yleisesti hyväksyttävää ja käytössä oleva laatutasoa. Myös asumisen suunnittelukustannuksilta sekä asunnon palauttamiselta alkuperäiseen tilaan edellytetään kohtuullisuutta.

Kustannusten kohtuullisuutta arvioidaan myös niissä tilanteissa, joissa vammainen henkilö muuttaa asunnosta toiseen. Vammaiselle henkilöllä on oikeus valita asuinpaikkansa yhdenvertaisesti muiden kanssa, mutta esteettömän asumisen tuen kohtuullisuutta on kuitenkin aina arvioitava tilannekohtaisesti.

8.1 Esteettömän asumisen tuen toteuttaminen

Vammaisella henkilöllä on oikeus päättää, minkälaisia välineitä tai muita teknisiä ratkaisuja hän hankkii tai minkälaisia asunnon muutostöitä hän teettää. Pohteella ei kuitenkaan ole velvollisuutta korvata muuta kuin laissa edellytetyt välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset. Arvion esteettömän asumisen tuen tarpeesta ja palvelun välttämättömyydestä tekee Pohteen sosiaalityöntekijä tai palveluohjaaja. Pohteen korjausinsinööri arvioi kustannusten kohtuullisuuden ja soveltuvat tekniset ratkaisut.

Jos vammainen henkilö haluaa hankkia tarvitsemansa välineet tai teettää tarvitsemansa muutostyöt itse, tulee hänen olla hyvissä ajoin, viimeistään kaksi kuukautta ennen suunniteltua muutostöitä yhteydessä vammaispalvelun työntekijään. Vammaisella henkilöllä on pyynnöstä oikeus saada Pohteelta arvio korvattavista kohtuullisista kustannuksista. Arviointivelvollisuus perustuu asiakkaan yksilöityyn pyyntöön ja Pohteelle toimitettuun suunnitelmaan. Vammainen henkilö voi teettää ja hankkia samassa yhteydessä muitakin kuin välttämättömiä asunnon muutostöitä, joiden kulut eivät ole kohtuullisia, mutta tällöin hän vastaa näistä kustannuksista itse. Vammaisen henkilön on haettava korvausta esteettömän asumisen toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin Pohteelta kuuden kuukauden kuluessa ensimmäisen kustannuserän syntymisestä. Päätöksessä määritellään korvattavat kustannukset ja ne maksetaan tositteita vastaan asiakkaan tilille. Vammaisen henkilön tehdessä itse muutostyöt esimerkiksi talkootöinä, työstä aiheutuvia kustannuksia ei korvata. Tällöin korvattavaksi tulevat ainoastaan kohtuulliset materiaalikustannukset. Mikäli työt teetetään alan yrityksellä, voi korvattavaksi tulla myös kohtuulliset työ kustannukset. Päätös voi olla myös kielteinen, jolloin korvattavia kustannuksia ei muodostu.

Pohde hankkii esteettömän asumisen tuen palvelut sopimukseen perustuen kilpailutetuilta palveluiden tuottajilta tai tuottaa palvelun omana toimintana.

9 Lyhytaikainen huolenpito

Oman perheen tai muun läheisen kanssa asuvalla vammaisella henkilöllä on oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa (VpL 24 §) silloin, kun huolenpidosta vastaavat läheiset ovat omaan elämäänsä liittyvien velvoitteiden taikka levon tai virkistykseen tarpeen vuoksi lyhytaikaisesti estyneet huolehtimasta vammaisesta henkilöstä, joka tarvitsee silloin apua tai tukea päivittäisissä toimissa tai valvontaa turvallisuuden vuoksi.

Lyhytaikaisella huolenpidolla täydennetään vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaan sosiaalihoitolain, perusopetuslain ja omaishoidon tuesta annetun lain mukaisia palveluita. Omaishoidon tukena järjestettävä omaishoitajan vapaan aikainen hoito on ensisijaista lyhytaikaiseen huolenpitoon nähden. Lyhytaikaisen huolenpidon myöntäminen ei kuitenkaan edellytä, että vammaisen henkilö saa omaishoidon tukea.

Lyhytaikaisen huolenpidon tarkoituksena on turvata oman perheensä tai muun läheisensä kanssa asuvan vammaisen henkilön tarvitsema välttämätön huolenpito ja tukea huolenpidosta vastaavien henkilöiden hyvinvointia sekä mahdollistaa heidän suoriutumisensa esimerkiksi työhön, yritystoiminnan harjoittamiseen tai opiskelun liittyvistä velvoitteista.

Lyhytaikaisella huolenpidolla tarkoitetaan huolenpitoa, joka on luonteeltaan tilapäistä tai tietyin väliajoin toistuvaa. Tilanteet, joissa vammaisen henkilö tarvitsee palvelua, voivat olla ennakoon tiedossa olevia ja säännöllisesti toistuvia tai poikkeuksellisia ja äkillisiä tilanteita. Äkillinen avun tarve voi johtua esimerkiksi huolenpidosta vastaavan henkilön sairastumisesta, asioinnin tarpeesta, kriisitilanteesta tai toisen perheenjäsenen hoidon järjestämisestä.

Lyhytaikaisen huolenpidon määrä ja toteutustapa vaihtelevat yksilöllisen tilanteen mukaan. Lyhytaikaista huolenpitoa voidaan toteuttaa myös vammaisen henkilön kotona, esimerkiksi kotihoitona tai kotiin annettavana perhehoitona. Jos vammaisella henkilöllä on pidempiaikainen yhtäjaksoisen tuen tai huolenpidon tarve, on selvitettävä millä muulla palvelulla tarpeeseen voidaan vastata. Esimerkiksi kyseeseen voi tulla asumisen tuki tai päivätoiminta.

Lyhytaikaista huolenpitoa voidaan toteuttaa henkilökohtaisena tai ryhmässä annettavana palveluna taikka osana muuta palvelua. Lyhytaikainen huolenpito on toteutettava siten, että se tukee vammaisen henkilön osallisuutta hänen ikänsä ja kehitysvaiheensa edellyttämällä tavalla. Lyhytaikaista huolenpitoa voidaan myöntää myös osana esimerkiksi asumisen tukea turvaamaan sitä, että palvelusta muodostuu vammaisen henkilön tarpeiden mukainen sekä perheen hyvinvointia turvaava kokonaisuus.

Lyhytaikaista huolenpitoa voidaan järjestää kaikenikäisille vammaisille henkilöille. Lapsi voi saada lyhytaikaista huolenpitoa silloin, kun hänen hoidon ja huolenpidon tarpeensa johtuvat vammasta tai sairaudesta, ei nuoresta iästä.

Lyhytaikaisen huolenpidon päätös tehdään pääsääntöisesti määräaikaisena. Perustelluista syistä päätökset voidaan tehdä myös toistaiseksi voimassa olevaksi. Yhtäjaksoisen ympärivuorokautisen lyhytaikaisen huolenpidon kesto on alle kolme kuukautta.

Lyhytaikaisen huolenpidon asiakasmaksu peritään Pohteella päätetyn asiakasmaksuhinnaston mukaisesti.

Vammaiselle henkilölle välttämättömät matkat lyhytaikaisen huolenpidon palveluihin järjestetään vammaispalvelulain 28 §:n mukaisena liikkumisen tukena, jos liikkumisen tuen myöntämisen perusteet täyttyvät.

9.1 Aamu- ja iltapäivätoiminnan ja koulujen loma-aikojen hoidon järjestäminen lyhytaikaisena huolenpitona

Kunnan järjestämä aamu- ja iltapäivätoiminta perustuu perusopetuslain 48 b §:ään. Kunnan järjestäessä aamu- ja iltapäivätoimintaa, tulee sitä tarjota kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta perusopetuslain 20 c ja i §:ssä tarkoitetuille oppilaille kunnan päättämässä laajuudessa. Perusopetuslain 48 b §:n 2 momentin mukaan otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Perusopetuslaissa ei säädetä lapsen oikeudesta avustajapalveluihin aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Perusopetuslain mukaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulee kuitenkin olla toiminnan järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä ammattitaitoisia ohjaajia. Koulutuksen järjestäjän on yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaisesti tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita. Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut määräytyvät perusopetuslain mukaan aina silloin, kun vammaisen lapsi voi osallistua perusopetuslain mukaiseen toimintaan.

Jos kunta ei järjestä perusopetuslain 8 a luvussa säädettyä aamu- ja/tai iltapäivätoimintaa tai se ei ole riittävää ja sopivaa lapsen yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta, lapselle voidaan myöntää yksilöllisin perustein tarvittaessa aamu- ja/tai iltapäivätoiminta vammaispalvelulain mukaisena lyhytaikaisena huolenpitona.

Lyhytaikaista huolenpitoa voidaan järjestää vammaiselle lapselle yksilöllisin perustein myös koulujen loma-aikoina vanhempien työssäkäynnin tai opiskelun ajan tai muulla erityisellä perusteella.

Pohde voi hankkia kunnalta koulua käyvien vammaisten lasten lyhytaikaista huolenpitoa, jota voidaan tarvittaessa järjestää koulun tiloissa hyödyntäen koulunkäynninohjaajien työpanosta. Pohteen ei tarvitse kilpailuttaa palvelua eikä kunnalta edellytetä palvelun yhtiöittämistä.

10 Vammaisen henkilön päivätoiminta

Päivätoiminnan (VpL 25 §, 26 §) tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä toimintakykyä ja omia vahvuuksia. Kansaneläkelaiissa (568/2007) 10 §:n 1 momentissa säädettyä vanhuuseläkeikää nuoremmalla vammaisella henkilöllä on oikeus osallistua päivätoimintaan, jos hän tarvitsee päivittäistä osallisuuden tukea. Tämän lisäksi edellytyksenä on, että hän ei pysty osallistumaan vanhan, osittain edelleen voimassa olevan, sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella järjestettyyn työtoimintaan tai työllistymistä tukevaan toimintaan taikka toiminta ei vastaa vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin.

Vanhuuseläkeiän saavuttaneen vammaisen henkilön sosiaalista osallisuutta tukevaa toimintaa voidaan järjestää joko osana muita palveluita esimerkiksi osana asumispalveluita tai sosiaalihuoltolain perusteella.

Päivätoimintaa on järjestettävä henkilön tarpeiden ja voimavarojen mukaan siten, että toiminta mahdollistaa säännöllisen päivä- tai viikkorytmin sekä riittävän levon. Vammaiselle henkilölle on turvattu mahdollisuus osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa, ellei pienempi määrä riittäisi vastaamaan hänen tarpeisiinsa. Päivätoimintaa voidaan järjestää harvemmin esimerkiksi silloin, kun henkilön terveydentila ja jaksaminen rajoittavat osallistumista.

Asiakkaalle myönnettävän palvelun sisältö, määrä ja toteuttamistapa kirjataan päätökseen. Päivätoimintaa on järjestettävä ensisijaisesti muualla kuin henkilön kotona tai ryhmämuotoiseen asumiseen liittyvissä tiloissa. Päivätoimintaa voidaan järjestää myös liikkuvana tai etäpäivätoimintana.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada maksuttomat matkat päivätoimintaan, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia (Vpl 28§). Päätös päivätoiminnan matkoista tehdään osana päivätoiminnan päätöstä tai erillisenä päätöksenä, jos kuljetuksen tarve tulee esiin myöhemmin. Näistä matkoista ei tehdä liikkumisen tuen päätöstä.

Pohde järjestää vammaisten henkilöiden päivätoimintaa omana toimintana ja ostopalveluna. Päivätoiminta on maksutonta asiakkaalle. Asiakas maksaa aterioista Pohteen päättämän asiakasmaksuhinnaston mukaisesti.

11 Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta

Vammaisten henkilöiden työtoimintaa järjestään ensisijaisesti vanhan sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:n perusteella. Sosiaalihuoltolain mukaisella työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakykyä ylläpitävää ja sitä edistävää toimintaa.

Kehitysvammaisille henkilöille työtoimintaa (VpL 27 §) voidaan myöntää myös toissijaisesti vammaispalvelulain perusteella, jos ensisijaiset palvelut eivät vastaa kehitysvammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin.

Sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella järjestettävä vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta on osallistujalle maksutonta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta.

Kehitysvammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus saada vammaispalvelulain mukaista kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaa, jos vammaispalvelulaissa määritellyt edellytykset palvelun saamiseksi täyttyvät.

Vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin on yleisesti ottaen oikeus henkilöllä, jota voidaan pitää lain 2 §:ssä määriteltynä vammaisena henkilönä. Tästä poiketen vammaispalvelulain mukaiseen kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaan on oikeus kehitysvammalaissa tarkoitetulla henkilöllä, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että vanhan sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:n perusteella järjestetty työtoiminta tai 27 d §:n perusteella järjestetty työllistymistä tukeva toiminta eivät vastaa kehitysvammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin. Työtoiminnan tarkoitus on tukea kehitysvammaisen henkilön toiminta- ja työkykyä sekä edistää hänen pääsyään työelämään.

Työtoimintaa voidaan järjestää joko ryhmämuotoisena toimintana tai yksilöllisenä palveluna toiminnan tavoitteista ja sisällöstä riippuen. Työtoimintaa voidaan järjestää työ- ja toimintakeskuksissa tai missä tahansa toimintaan soveltuvassa paikassa. Kehitysvammaisten työtoimintaa järjestetään pääosin Pohteen omana toimintana, jonkin verran ostopalveluna.

Hyvinvointialue päättää työosuusrahan maksamisesta.

Kehitysvammainen henkilö voi saada maksuttomat matkat kehitysvammaisten työtoimintaan, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia (VpL 28§). Jos asiakas voi käyttää itsenäisesti joukkoliikennettä, joukkoliikenteen matkat ovat omakustanteisia. Päätös

kehitysvammaisen henkilön työtoiminnan matkoista tehdään osana työtoiminnan päätöstä tai erillisenä päätöksenä. Näistä matkoista ei tehdä liikkumisen tuen päätöstä.

12 Taloudellinen tuki

12.1 Taloudellisena tukena korvattavat tekniset ratkaisut ja välineet

Pohde voi myöntää vammaiselle henkilölle taloudellista tukea (VpL 32 §) tarkoitukseen varattujen määrärahojen puitteissa. Pohde voi korvata puolet teknisten ratkaisujen ja muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen välineiden hankkimisesta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos vammaisen henkilö tarvitsee niitä:

- päivittäisissä toimissa;
- liikkumisessa;
- vuorovaikutuksessa; tai
- vapaa-ajan toiminnoissa.

Korvaus kattaa sellaisia tekniseen ratkaisuun tai välineeseen sisältyviä erityiskustannuksia, jotka johtuvat vammasta tai sairaudesta.

Välineellä tarkoitetaan laajasti erilaisia päivittäisissä toimissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa sekä vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavia välineitä, koneita ja laitteita. Teknisillä ratkaisuilla tarkoitetaan erilaisia kehittyvän tekniikan ja teknologian mahdollistamia ratkaisuja, joilla voidaan tukea vammaisen henkilön osallistumista ja itsenäistä elämää.

Korvattavia välineitä ja teknisiä ratkaisuja voivat olla esimerkiksi kommunikointimahdollisuuksia lisäävät viestintävälineet, toimintarajoitteen vuoksi perustellut kodinkoneet, harrastus- ja vapaa-ajan toiminnoissa tarpeelliset välineet ja laitteet sekä erilaiset turvallisuusvälineet ja -laitteet sekä niihin liittyvät tekniset ratkaisut.

Edellytyksenä on, että tuen avulla voidaan edistää vammaispalvelulain tarkoituksen toteutumista sekä poistaa toimintarajoitteesta johtuvia esteitä ja haittoja päivittäisissä toiminnoissa,

liikkumisessa, vuorovaikutuksessa sekä vapaa-ajan toiminnoissa. Tekniikan ja teknologian kehittyessä saataville voi tulla uudenlaisia ratkaisuja. Sen sijaan tavanomaista, useimmissa kotitalouksissa käytössä olevaa välinettä tai teknistä ratkaisua ei korvata.

12.2 Taloudellinen tuki auton tai muun kulkuneuvon hankintaan ja muutostöihin

Taloudellista tukea voidaan myöntää auton tai muun kulkuneuvon hankintaan henkilöille, jotka täyttävät liikkumisen tuen kriteerit. Tämä tuki on myös yksi vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavoista.

Kustannuksina huomioidaan vammaiselle henkilölle auton hankinnasta aiheutuvat todelliset, välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset. Henkilö voi halutessaan hankkia paremmin varustellun auton, mutta auton hankinnan tuen määrässä otetaan huomioon vain toimintarajoitteesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset.

Pohde korvaa kokonaan toimintarajoitteen edellyttämät välttämättömät ja kohtuulliset muutostyöt, jotka tehdään vakiomalliseen välineeseen tai muuhun tekniseen ratkaisuun sekä autoon tai muuhun kulkuvälineeseen. Muutostyöt korvataan kokonaan ottaen huomioon taloudellisen tuen määrärahasidonnaisuus. Välttämättömiä ovat sellaiset muutostyöt, jotka mahdollistavat vakiomallisen välineen tai muun teknisen ratkaisun käytön. Taloudellista tukea on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun vammainen henkilö on saanut auton tai muun välineen tai teknisen ratkaisun haltuunsa.

Pohde voi myös antaa taloudellisena tukena korvauksetta vammaisen henkilön käyttöön teknisiä ratkaisuja ja muita kuin lääkinnällisen kuntoutuksen välineitä. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden myöntämiseen on olemassa Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet.

Taloudellisena tukena voidaan antaa vammaisen henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo. Tämä on myös yksi vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavoista, joka ei vielä Pohteella käytössä.

Taloudellinen tuki auton tai muun kulkuneuvo hankintaan myönnetään vammaispalvelulain mukaisesti siihen oikeutetulle henkilölle yksilölliseen tarveharkintaan perustuen. Tukea myönnettäessä sosiaalityöntekijä arvioi asiakkaan yksilöllisen kokonaistilanteen, jonka perusteella tuesta päätetään. Tuesta päätettäessä huomioidaan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu. Tuki myönnetään vammaispalvelulain ja Pohteen tarkoitukseen varaamien määrärahojen puitteissa siihen oikeutetuille henkilöille.

Jos tuen myöntämistä joudutaan rajaamaan määrärahojen riittämättömyyden vuoksi, tukea myönnettäessä ovat etusijalla seuraavat asiakasryhmät:

- Työssäkäyvät sekä opiskelevat henkilöt.
- Vammaiset henkilöt, jotka ajavat itse autoa ja tarvitsevat liikkumisessaan apuvälineitä.
- Alle 18-vuotiaat vammaiset henkilöt, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden vuoksi lisälaitteita pystyäkseen matkustamaan perheen autossa ja jotka eivät saa riittäviä liikkumisen tuen palveluja Pohteen järjestämänä. Jos korvausta auton hankintaan anotaan vammaisen lapsen tai nuoren kuljetustarpeisiin, päätöstä tehtäessä selvitetään hakijan perheolosuhteet ja auton käyttötarpeet lapsen tai nuoren kuljetuksiin. Vammaisen lapsen perhettä avustetaan auton hankinnassa vain erityisen painavista syistä.

Auton tai muun kulkuneuvon kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että vammasta tai sairaudesta aiheutuva kulkuneuvon tarve on jatkuva, päivittäinen tai usein toistuva ja se helpottaa vammaisen henkilön omatoimista liikkumista.

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon aika edellisen taloudellisen tuen myöntämisestä. Auton tai muun kulkuneuvon vaihto on pääasiallisesti perusteltua, jos hakijan vammasta tai sairaudesta johtuva tarve on oleellisesti muuttunut tai auto tai muu kulkuneuvo ei ole tarkoituksenmukainen. Hakemukseen liitetään katsastusaseman tekemä kuntotarkastuslausunto, jos hankinta-avustusta hakiessa vedotaan auton tai muun kulkuneuvon kuntoon. Auton tai muun kulkuneuvon huoltokustannuksia ja talvi-/kesärenkaita lisävarusteina ei korvata.

Auton tai muun kulkuneuvon hankinta-avustuksen määrässä otetaan huomioon asiakkaan kuljetusten yksilölliset tarpeet sekä tarvittavan auton kohtuullinen hankintahinta. Taloudellista tukea autoon tai muuhun kulkuneuvon voidaan myöntää 20 % hankintahinnasta, enintään kuitenkin 3

400 euroa. Henkilö saama autoveron palautus uudesta autosta tai käytettynä maahantuodusta autosta huomioidaan hankintahintaa vähentävänä.

Taloudellista tukea voidaan myöntää ajamisen ja auton hallitsemisen kannalta välttämättömiin ja kohtuullisiin lisälaitteisiin ja muutostöihin 100 % kustannuksista ja auton käytön kannalta hyödyllisiin lisälaitteisiin ja muutostöihin 50 % kohtuullisista kustannuksista.

Lisälaitteet myönnetään asiakkaalle omaksi tai lainaan ja niiden mahdollisista huolloista vastaa laitteen omistaja. Omistusoikeus ilmenee viranhaltijan päätöksestä.

Kustannuksia korvattaessa kohtuuhintaisen hankintahinnasta vähennetään autoveron palautus, vakuutuskorvaukset, vanhasta autosta saatu hyvitys sekä muut mahdolliset avustukset.

Taloudellisen tuen hakemuksen liitteenä tulee olla:

- lääkärinlausunto (enintään kuusi kuukautta vanha) tai toiminta- tai fysioterapeutin suositus lisälaitteiden tarpeesta tai auton käytön tarpeellisuudesta suhteessa vammaan tai sairauteen
- kirjallinen autoliikkeen / pienkoneliikkeen kustannusarvio ostettavaksi suunnitellusta autosta tai muusta kulkuneuvosta, kauppakirja jo ostetusta autosta tai muusta kulkuneuvosta sekä liikkeen kirjallinen arvio vaihtoautosta tai muusta kulkuneuvo saatavasta hyvityksestä.
- tekninen erittely auton tai muun kulkuneuvon varusteista
- kustannusarviot vamman tai sairauden vuoksi välttämättömistä lisälaitteista ja arvio muutostöistä aiheutuvista kustannuksista
- ennakkoveropäätös koskien autoveronpalautusta ensimmäistä kertaa Suomeen rekisteröidyistä autoista
- päätökset muista hankintaan myönnettyistä avustuksista tai korvauksista esimerkiksi vakuutusyhtiön päätös
- kopio ajokortista / ajo-oikeuden osoittaminen
- mahdollinen auton tai muun kulkuneuvon kuntotarkastuslausunto, jos perusteluna on auton huonokuntoisuus
- muut perustelut taloudellisen tuen hakemiselle
- todistus ammattiin johtavasta opiskelusta tai työssä olosta

13 Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa elävälle

Hengityshalvauspotilas on henkilö, jonka erikoissairaanhoidon alainen ylilääkäri tai asiantuntijaryhmä on määritellyt hengityshalvauspotilaaksi jatkuvan ja pitkäaikaisen hengityskonetarpeen vuoksi ennen vammaispalvelulain (675/2023) voimaantuloa 1.1.2025.

Vammaispalvelulaissa (675/2023) käytetään termiä hengityslaitteen varassa elävä henkilö. Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka elämän ylläpitäminen edellyttää henkitorviavanteen kautta toteutettavaa tai muuta pysyvää taikka pitkäaikaista ympärivuorokautisesti laitteen avulla toteutettavaa hengitystukihoitoa.

Hengityslaittehoitoon perehtyneen erikoislääkärin tulee tehdä uuden palvelua hakevan asiakkaan osalta lääketieteellinen arvio ja antaa lausunto siitä, onko kyseessä vammaispalvelulaissa tarkoitettu hengityslaitteen varassa elävä henkilö.

Hengityslaitteen varassa elävän henkilön palvelut järjestetään 1.1.2025 alkaen (viimeistään 1.1.2028) vammaispalvelulain mukaisina palveluina. Palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelmassa otetaan huomioon asiakkaan yksilöllinen tilanne sekä hänen näkemyksensä palvelujen toteuttamistavasta. Keskeisiä kotona asumista mahdollistavia palveluita ovat asumisen tuki ja henkilökohtainen apu. Hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle voidaan myöntää myös muita vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia palveluita hänen yksilöllisen palvelutarpeensa mukaisesti.

Hengityslaitteen varassa elävän henkilön terveydenhoito on edelleen terveydenhuollon vastuulla. Hengitystukihoidon tarve todetaan terveydenhuollossa. Hengitystukihoitoon välittömästi liittyvien tarpeiden lisäksi terveydenhuollossa arvioidaan myös muu asiakkaan lääketieteellinen tarve, kuten apuvälineet ja kuntoutus. Tarvittaessa terveydenhuolto osallistuu myös hengityslaitteen varassa elävän henkilön palveluja toteuttavien henkilöiden (esimerkiksi avustajat) perehdytykseen. Sosiaalihuollon viranhaltija tekee muutoksenhakukelpoisen päätöksen hengityslaitteen varassa elävän henkilön taloudellisesta tuesta, vammaispalveluista sekä muista tarvittavista sosiaalipalveluista.

Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä on oikeus saada taloudellista tukea (VpL 33 §) ylläpitokustannuksiinsa silloin, kun hän ei ole terveydenhuollon laitoshoidossa. Jos vammaiselle

henkilölle maksetaan ylläpitokorvausta ennen 1.1.2025 voimaan tulleiden säännösten perusteella, samalta ajalta ei ole oikeutta saada hengityslaitteen varassa elävän henkilön taloudellista tukea.

Hengityslaitteen varassa elävillä henkilöillä siirtymäaikasäännös eroaa lain yleisestä siirtymäaikasäännöksestä. Siirtyminen uuden vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin edellyttää hengityslaitteen varassa elävän henkilön omaa pyyntöä siirtymäaikana. Tänä aikana siirtyminen vammaispalvelulain (675/2023) mukaisiin palveluihin hyvinvointialueen aloitteesta ei ole mahdollista. Ennen vammaispalvelulain (675/2023) voimaantuloa erikoissairaanhoidon järjestänyt hengityshalvauksen omaavan henkilön kotona asumisessa tarvittavan avun ympärivuorokautisen hoitoringin avulla. Tämä hoitorinki on pääosin koostunut lähihoitajista. Vammaispalvelulain (675/2023) voimaantultua työntekijäringin ammattirakennetta voidaan muuttaa henkilön tarpeesta ja tilanteesta riippuen terveydenhuoltopainotteisesta mallista kokonaan tai osin henkilökohtaisen avun tuella toteutettavaksi.

14 Muut palvelut ja tukitoimet

Pohde voi järjestää vammaispalvelulain perusteella myös muita lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavia palveluita ja taloudellisia tukitoimia varattujen määrärahojen puitteissa (VpL 34 §). Tukitoimen edellytyksenä on hankinnan tarpeellisuus ja välttämättömyys, miten tukitoimi edesauttaa tai edistää henkilön mahdollisuuksia selviytyä tavanomaisista elämäntoiminnoista.

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata määrärahojen puitteissa ylimääräiset vaatetuskustannukset, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen vuoksi vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita, eikä näitä kustannuksia korvata lääkinnällisenä kuntoutuksena tai korvata muulla tavalla. Vamman tai sairauden aiheuttama haitta voi edellyttää vaatteiden teettämistä mittatilaustyönä. Tällöin ylimääräisiksi vaatetuskustannuksiksi voidaan katsoa teetetyn vaateen hinta vähennettynä vastaavan valmiina ostettavan vaateen hinnalla.

Tukea voidaan myöntää erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista aiheutuviin ylimääräisiin kustannuksiin, jos henkilö joutuu käyttämään niitä pitkäaikaisesti ja säännöllisesti. Erityisravintokustannuksina ei korvata sellaisia menoja, jotka perustuvat vain lääkärin suosituksiin

tai ovat tavanomaisia ruokatavarakaupan artikkeleihin luettavia ravintoaineita ja -valmisteita. Vamman tai sairauden edellyttämä erityisravinnon tai -valmisteen käyttö tulee olla lääketieteellisesti yksityiskohtaisesti selvitetty. Korvauksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon myös ensisijaisten tukimuotojen kautta saatu taloudellinen apu. Eräitä klinisiä ravintovalmisteita voidaan korvata sairausvakuutuslain nojalla Kelasta. Ravintomenojen suuruutta arvioitaessa tukena voidaan käyttää toimeentulotuen perusosan ravintomenojen määrää.

Muuna palveluna voidaan myöntää avustajapalvelu perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan, mikäli lapsi pystyy avustajan kanssa osallistumaan perusopetuslain mukaiseen toimintaan.

15 Siirtymäsäännökset

Vammaispalvelulain (675/2023) voimaan tullessa vireillä olleet hakemukset on käsiteltävä noudattaen vammaispalvelulain (380/1987) säännöksiä. Vammaispalveluhakemukset, jotka ovat tulleet vireille 1.1.2025 tai sen jälkeen käsitellään noudattaen vammaispalvelulain (675/2023) säännöksiä. (VpL 42 §.)

Vammaispalvelulain (675/2023) voimaan tullessa vireillä ollut muutoksenhakuasia käsitellään loppuun noudattaen vammaispalvelulain (380/1987) säännöksiä.

Kumotun vammaispalvelulain lain (380/1987) perusteella tehdyt päätökset pysyvät voimassa päätöksiin merkityn voimassaoloajan, kuitenkin enintään kolme vuotta vammaispalvelulain (675/2023) voimaantulosta (1.1.2025). Päätökset on saatettava vammaispalvelulain (675/2023) mukaisiksi vammaisen henkilön aloitteesta tai hyvinvointialueen aloitteesta silloin, kun palveluntarve sitä edellyttää. Toistaiseksi voimassa olevat ja pitkät määräaikaisten päätökset ovat voimassa enintään kolme vuotta lain (675/2023) voimaantulosta. Poikkeuksena on kehitysvammalain mukainen kuntouttava varhaiskasvatus, jota ei koske kolmen vuoden enimmäisaika. Päätös on voimassa päätökseen merkityn voimassaoloajan.

Päätökset on saatettava uuden vammaispalvelulain mukaisiksi:

- vammaisen henkilön aloitteesta aina

- tai hyvinvointialueen aloitteesta, kun vammaisen henkilön palveluntarve sitä edellyttää
- viimeistään 1.1.2028 alkaen.

Vammaisella henkilöllä voi olla vammaispalvelulain (380/1987) sekä vammaispalvelulain (675/2023) mukaisia päätöksiä eri palveluista voimassa samanaikaisesti kolmen vuoden siirtymäkauden ajan. Kaikkia vammaisen henkilön palvelupäätöksiä ei muuteta uuden lain mukaisiksi kerralla, ellei palveluntarve sitä vaadi tai vammaisen henkilö itse halua.